

Lodovico Guicciardini, *Beschrijving van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland, Nederlandstalige uitgave uit 1612*

P 383

Beschrijving van het bisdom Luik

Het bisdom en land van Luik grenst in het noorden en het westen aan Brabant, in het oosten gedeeltelijk aan de Maas, aan het hertogdom Limburg en het graafschap Namen en in het zuiden aan het hertogdom Luxemburg. Het heeft een zeer goed en gematigd klimaat en het land is zeer rijk en vruchtbaar voor graan, koren en allerlei gewassen. Het is daarenboven zeer aangenaam en produceert bijna overal wijn, ook in de omringende streken, maar de wijn is slecht en van geringe kwaliteit. Er zijn allerlei vleessoorten, vis en wild, die allemaal goed en overvloedig beschikbaar zijn.

Mijnen

Het land heeft veel ijzermijnen en enkele loodmijnen. Er zijn ook zwavelmijnen en een klein aantal die goed en mooi goud geven. Er zijn groeven en bergen met zeer fraaie gesteenten, zoals albast met zwart gemengd. Daarnaast zijn er veel mijnen en schachten, zeer diep onder de grond, waar men tot onder de Maas graaft om steenkolen te delven om vuur te maken. Dat gebeurt met grote moeite, arbeid en gevaar voor lijf en leden van de mijnwerkers en de arbeiders. We hebben steenkolen besproken in de beschrijving van het land van Henegouwen en Namen, maar de Luikse zijn de beste. Daar worden ze in grotere hoeveelheid gedolven, zodat alleen al binnen de grenzen van Luik, binnen ongeveer een mijl in elke richting, jaarlijks voor meer dan 100.000 dukaten wordt uitgevoerd. En dat ondanks het feit dat ze niet zeer duur verkocht worden en de stad zelf er ook goed van voorzien wordt.

Steenkool

Men gebruikt deze steenkolen over het algemeen zoals turf in andere landen. De materie lijkt volledig op steen maar is minder zwaar, volledig zwart en laat zich gemakkelijk klieven. Deze zogeheten Luikse kolen ontbranden zodra ze het vuur voelen. Daarna branden ze nauwelijks merkbaar terwijl ze toch een grote hitte afgeven. De Luikenaars zeggen dan ook naar waarheid dat ze drie uitmuntende zaken in hun land hebben: brood beter dan brood, ijzer harder dan ijzer en vuur heter dan vuur. Maar deze steenkolen zijn van nature tegengesteld aan alle andere brandende

materie, want ze worden ontstoken met water en gedoofd met olie. Als de geur te vies is dan gooit men er een beetje zout op. Dan gaat de stank weg zoals bij andere kolen, zoals ook Vergilius getuigt: "*Excoquitur vitium, atque exudat inutilis humor.*"¹ Deze steenkolen zijn in de omgeving van Luik pas ontdekt rond 1198, zo zegt men, door een reiziger die voorbij kwam. Hij heeft het aan een smid verteld en is daarna vlug vertrokken, men heeft hem niet meer gezien. In het land van Luik wordt ook veel salpeter van zeer goede kwaliteit gemaakt. Kort gezegd: dit land is zo gelukkig en wonderlijk dat het met een gekend gezegde het 'paradijs van de priesters' wordt genoemd.

Jan van Mandeville is een Engelse edelman en vermaarde dokter in de geneeskunde, die veel goede daden heeft verricht en wonderbaarlijke reizen door de hele wereld heeft gemaakt, zoals uit zijn en andere geschriften blijkt. Hij heeft voor waarheid verklaard dat hij geen ander land gevonden heeft dat hem meer behaagde dan dat van Luik, vanwege de goede lucht, de vruchten van de aarde, de ligging, nog veel andere genoegens en de zeer grote vrijheid. Na veel moeilijkheden en hard werken heeft hij zich dan ook hier teruggetrokken en is gestorven in 1372. Hij werd als een heer begraven in het Sint-Wilhelmklooster buiten de Aurenpoort, waar de monniken tot vandaag het graf met een mooi grafschrift en andere zaken aan de reizigers tonen. Dit bisdom heerst tegenwoordig over veel steden, kastelen, dorpen en landen, waarvan vele van hoge waardigheid zijn. Na de oude waardigheid van het bisdom zelf, dat we eerst vernoemen, volgen het hertogdom Bouillon, het markgraafschap Franchimont en de graafschappen Loon en Haspengouw, veel baanderheerlijkheden en 52 voortreffelijke abdijen. Daar komt dan nog de helft van Maastricht bij en 24 ommuurde steden, namelijk de hoofdstad Luik, Bouillon, Franchimont, Borgloon, Borgworm, Tongeren, Hoei, Hasselt, Dinant, Maaseik, Stockem, Bilzen, Sint-Truiden, Thuin, Visé, Waremme, Beringen, Herk, Bree, Peer, Hamont, Ciney, Fosse en Couvin. Daarbij (zoals ze in de streek zeggen) 1800 dorpen met klokkentorens, de kleine niet meegerekend en hier en daar veel verschillende baanderheerlijkheden en heerlijkheden. Maar laat ons nu naar onze gewoonte het land in detail beschrijven, met de hoofdstad als eerste.

¹ Schadelijke substanties uitzuiveren en zorgen dat ze weggaan.
L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
Beschrijving van Luik, p. 383